

Når retten har bestemt, at udgifter skal erstattes af statskassen, medregnes disse udgifter ikke, når retten beslutter, om en part skal betale sagsomkostninger til modparten og med hvilket beløb.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 294-296.

Til § 321

Bestemmelsen indeholder regler om sikkerhedsstillelse for sagsomkostninger. Bestemmelsen svarer til den gældende § 323, men er på en række punkter ændret i forhold hertil, jf. nærmere nedenfor.

Det foreslås, at en sagsøger, der ikke har bopæl eller hjemsted i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde efter sagsøgtens anmodning skal stille sikkerhed for de sagsomkostninger, som sagsøgeren kan blive pålagt at betale til sagsøgte, men at retten dog skal kunne fritage herfor, hvis særlige grunde taler for det.

Med »bopæl« sigtes til fysiske personers procesuelle bopæl ligesom i retsplejelovens § 235, stk. 2, om hjemtinget. I forhold til den gældende § 323 præciseres det, at der skal lægges vægt på bopælen i den forstand og ikke på hjemtinget eller det internationalprivatrete domicil (det land eller territoriale retsområde, hvor en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt).

Med »hjemsted« sigtes til juridiske personer af enhver art. Den nærmere fastlæggelse af hjemstedsbegrebet må ske i retspraksis, men der kan normalt tages udgangspunkt i hovedkontoret, jf. princippet i retsplejelovens § 238, stk. 1.

I forhold til den gældende § 323 indsættes som en udtrykkelig regel i selve lovteksten, at sikkerhedsstillelse ikke kan kræves, når sagsøgeren har bopæl eller hjemsted i et andet land i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

Det foreslås, at sagsøgtens anmodning om sikkerhedsstillelse skal fremsættes i svarskriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det 1. retsmøde under forberedelsen. Dette er i forhold til den gældende § 323, der bruger udtrykket »første tægtedag«, først og fremmest udtryk for en sproglig modernisering.

Det foreslås som efter den gældende regel, at hvis sikkerheden ikke stilles, skal sagen afvises.

Det foreslås som en ny regel, at retten skal kunne fritage for sikkerhedsstillelse, hvis særlige grunde taler for det. Denne fritagelsesmulighed forudsættes anvendt sjældent.

Det foreslås endvidere, at sagsøgere, der har bopæl eller hjemsted i et land, hvor en sagsøger med bopæl eller hjemsted i Danmark er fritaget for at stille sikker-

hed for sagsomkostninger, generelt skal være fritaget for sikkerhedsstillelse, jf. stk. 2. I forhold til den gældende regel i § 323 ændres fritagelsen for fysiske personers vedkommende fra at være baseret på nationalitet til at være baseret på bopæl.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 307-309.

Til § 322

Bestemmelsen fastslår, at retten skal træffe bestemmelse om sagsomkostninger, selv om der ikke er nedlagt påstand herom, undtagen for så vidt angår sagsomkostninger, der pålægges andre end parterne i sagen i medfør af § 319. Stk. 1 viderefører med redaktionelle ændringer den gældende regel i § 328.

Der foreslås ikke lovregler om, hvornår retten skal træffe afgørelse om sagsomkostninger. Det forudsættes, at retten i samme omfang som hidtil, jf. den gældende § 320, kan træffe afgørelse om sagsomkostninger for enkelte proceshandlinger eller procesafsnit for sig, hvis afgørelsen er uafhængig af hovedsagens udfald, men at afgørelser om sagsomkostninger i øvrigt normalt vil blive truffet i forbindelse med sagens afslutning.

Det forudsættes endvidere, at når parterne indgår forlig om sagens realitet, træffer retten en sædvanlig afgørelse om sagsomkostninger, medmindre parterne som led i forliget træffer bestemmelse herom, og at rettens afgørelse derfor – i modsætning til hidtidig praksis – kan appelleres efter samme regler som andre afgørelser om sagsomkostninger, jf. herved betænkningen side 260-262.

Der foreslås ikke lovregler om høring af parterne. Det forudsættes imidlertid, at parterne udtaler sig om sagsomkostningerne, og det vil ofte være naturligt, at parterne i den forbindelse fremlægger en egentlig opgørelse over de udgifter vedrørende retssagen, som efter deres opfattelse bør indgå i afgørelsen om sagsomkostninger, jf. herved pkt. 2.3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger. En part vil kunne få tilkendt sagsomkostninger, selv om parten ikke har udtalt sig om spørgsmålet eller ikke har fremlagt en opgørelse over sine udgifter i anledning af retssagen, men i mangel heraf vil retten kunne træffe afgørelse om sagsomkostninger ud fra en generel vurdering for sager af den pågældende karakter.

Endvidere forudsættes det, at afgørelser om sagsomkostninger fremover indeholder en *beløbsmæssig specifikation* fordelt på (1) retsafgift, (2) passende beløb til dækning af udgift til advokatbistand og (3) øvrige udgifter og endvidere i givet fald en konkret begrundelse, hvis den tabende part helt eller delvis fritag-